

Neem Life Financial Protection Planning op in de actuariële studie!

De actuariële studie focust zich enerzijds op het verkrijgen van technische en rekenkundige vaardigheden, en anderzijds in het opdoen van communicatieve en presentatievaardigheden. Bij de technische vaardigheden ligt de focus meer op de rekentechnieken voor premie en voorzieningbepaling in plaats van te doorgronden hoe bepaalde producten in klantbehoefte kunnen voorzien. Een gemiste kans omdat afhankelijk van het bestedingspatroon, levensfase en risicoaversie de behoefte bij iedere klant weer anders is. Dit artikel geeft een inleiding wat *life planning* inhoudt en waarom het een interessant idee is om ook tijdens de actuariële studie meer aandacht te besteden hoe bepaalde productcombinaties in specifieke behoeften kunnen voorzien. Andere studies zoals CFA combineren ook productkennis met klantadvisering zodat het concept in het artikel reeds *tried-and-tested* is.

Dr. S. Houben AAG FIA CFA FRM is Manager Actuarieel bij Ennia, Curaçao

WAT IS LIFE FINANCIAL PROTECTION PLANNING (LFP)?

LFP is een variant van FP, met nadruk op 'Protection'. Protection te verschaffen door middel van een doelgerichte levensverzekering-combinatie, budget-passend te maken voor een breed publiek. Een middel om levensdoelstellingen en risico's tijdig te benoemen, te kwantificeren en te managen. Dit om zodoende:

- Financiële verrassingen en tegenvallers op te kunnen vangen zonder het opgebouwde levensniveau op het spel te zetten;
- Middelen te creëren ter realisering van levensdoelstellingen.

De financiële ambities en het beschikbare budget spelen een centrale rol met een tweetal achtergrondgedachtes:

- 'Build up reserves in times of plenty, to consume in times of need';
- 'Find the right vehicle to send finances forward to these times of need'.

Eenieder wenst zijn of haar, met hard werken, opgebouwde welstand te behouden. LFP behelst de waarborg hiervan door middel van een tweetal stappen:

1. Het uitvoeren van een 'Capital Needs & Risks'-analyse;
2. Het aangaan van de passende Levensverzekeringcombinatie (individueel maatwerk).

Welstand in de diverse levensfasen

Nobelprijswinnaar in de economie Franco Modigliani stelde in 1957 al een theorie (Life-Cycle Hypothesis) op die ervan uitgaat dat er fase in het leven zijn waarbij mensen meer inkomsten genereren dan uitgaven hebben (werkende leven) en fasen waarin zij meer uitgeven dan inkomsten ontvangen (studietijd en pensioen). Fasen met evoluerende kennis/vaardigheden, ambities, prestaties en hierdoor met fluctuerende inkomsten en uitgaven. In elke fase heeft men evoluerende bezorgdheden (gezin stichten) en moet er gepland worden voor de volgende fasen. Ook moet men evalueren of men wel goed bezig is. Zullen ambities wel volbracht worden, en zullen levensdoelstellingen wel gerealiseerd worden? Wordt de bereikte welstand afdoende gewaarborgd? Men heeft dus ook evoluerende zekerheidsbehoeften. Een goede LFP-adviseur baseert zich op dit levensfasenconcept.

Op de pagina hiernaast volgt een globale indeling naar levensfasen.

Behoeftes, doelstellingen, ambities	LFP – factoren	Risico's
0-18 jaar Kind: opgroeiend, schoolgaand		
Verzorging, opvoeding, onderwijs	Uitgaven ouders	Overlijden, invaliditeit van ouder of kind
18-25 jaar Student: opleiding volgend, financieel afhankelijk		
Studie, leef- & woonkosten	Kosten voor rekening ouders (en zichzelf)	Overlijden, invaliditeit van ouder of kind
20-25 jaar Starter: ongehuwd of jong gehuwd, financieel onafhankelijk, startende carrière		
Specialisatie/opleidingen afronden Arbeidsplek, opbouwen welstand	Inkomsten / uitgaven Ambities, zekerheidsbehoeften	Overlijden, invaliditeit, werkloosheid
25-35 jaar Bouwer: gezin, kinderen, evoluerende carrière, wisseling van werkgever		
Behoud welstand, onderwijs kind, eigen woning, sparen t.b.v. studie kind, onvoorziene gevallen / vakanties	Inkomsten / uitgaven Ambities, spaargedrag, verzekeringen.	Overlijden, invaliditeit, werkloosheid
30-45 jaar Drager: gezin, kinderen, evoluerende carrière, sparend, vergrijzende ouders		
Uitbouwen welstand, onderhoud woning. Sparen t.b.v. studie kind, onvoorziene gevallen / ontw. kennis & kunde / hulp vergrijzende ouders. Regelen voorziening gezin / oudedag.	Inkomsten / uitgaven Ambities, sparen, verzekeren, beleggen.	Overlijden, invaliditeit, werkloosheid
45-55 jaar Behouder: gezin, inwonende werkende kinderen, kinderen uit huis, vermogensvormend, vergrijzende ouders		
Behoud welstand, onderhoud woning. Hulp opstartend kind. Reserve t.b.v. onvoorziene gevallen / ontw. kennis & kunde / hulp eigen ouders. Regelen voorziening gezin/oude dag Aflossing schulden (lening belasting)	Inkomsten / uitgaven Ambities, sparen, verzeuren, beleggingsopbrengsten, erfenis, testament	Overlijden, invaliditeit, werkloosheid
55-65 jaar Pre-pensioener: partner, carrière ten top, vermogensvormend, zorgbehoevende ouders		
Behoud welstand, onderhoud woning. Hulp opstartend kind. Reserve t.b.v. verzorgingstehuis ouders en t.z.t. zichzelf. Upgrading voorziening partner/eigen oudedag. Aflossing schulden (lening, belasting)	Inkomsten / uitgaven Wensen / ambities Sparen, verzekeren beleggingsopbrengst testament	Overlijden, invaliditeit, werkloosheid
65-75 jaar Senioren (actieve levensstijl): partner, geen arbeidsverband, zelfstandig wonend, reizend		
Behoud welstand, upgrading woning, sparen t.b.v. bekostigen verzorgingstehuis t.z.t. Reizen, hobby's, giften (klein)kind, belastingbetaling.	Inkomsten / uitgaven Wensen / verzekeren beleggingsopbrengsten, verkoop assets	Overlijden, invaliditeit
75 jaar en ouder (passief): wel of geen partner, geen arbeidsverband, zelfstandig of verzorgd wonend		
Aangepaste welstand, verzorgd wonen	Inkomsten / uitgaven beleggingsopbrengsten, verkoop assets	Overlijden, invaliditeit

DE LFP-IMPLEMENTATIE

Een tweetal stappen is vereist.

Stap 1: Het uitvoeren van een 'Capital Needs- & Risks'-analyse. Hierbij worden begroot:

- a) De uitgaven benodigd voor welstandsbehoud bij vroegtijdig overlijden, invaliditeit of ouderdom;
- b) De inkomsten bij vroegtijdig overlijden, invaliditeit of ouderdom uit hoofde van de overheid- of eventuele werkgever- en/of privéregeling.

Ad a) De uitgaven

Uitgaven én spaardoelstellingen kunnen geïnventariseerd worden onder andere de navolgende koppen:

- a) 'Clean up'-fund (cleaning up debts), een reserve ter betaling:
  - 'Laatste' onkosten inzake het overlijden (begravenis-, verzorgingskosten, etc.).
  - Openstaande schulden (ongedekte restschuld lening, diverse belastingen, etc.)
- b) 'Emergency'-fund, een reserve ter bekostiging onvoorziene reparaties/crisisgevallen.
- c) 'Protection standard of living'-fund, een reserve t.b.v. welstandsbehoud, onder andere:
  - Aanhouden woning en bekostigen onderhoud, water, electra, alarmsystemen.

- Bekostiging voedsel, drank, kleding, huishouding, vertier etc.
- Bekostiging onderwijs, naschoolse opvang, sport, transport, etc.
- Aanhouden verzekeringen, internet, abonnementen.
- d) 'Saving objectives'-fund, een reserve ter financiering van voorgenomen spaardoelen zoals:
  - T.b.v. kinderen: Studie, bruiloft, ondersteuning in 'starters'-fase.
  - (Mede-)verzorging vergrijzende ouders.
  - Oudedagsaanvulling.

Hoe groot moet de reserve zijn voor het gezin om de bereikte welstand aan te houden, hoelang moet er hieruit geput kunnen worden? Om het creëren van een dergelijke reserve binnen de budgetmogelijkheden te houden dienen de 'standard of living'-kosten begroot te worden voor een afgebakend aantal jaren. Jaren waarin, door het in gang brengen van bepaalde ontwikkelingen, de achterblijvende partner een eigen inkomen kan creëren, of een bestaand inkomen kan doen groeien (bijvoorbeeld door eigen nijverheid verder te ontwikkelen, cursussen te volgen, diploma's te behalen). In deze overbruggingsperiode dienen laatstgenoemde activiteiten zonder vrees ontplooid te kunnen worden. Zonder vrees voor een sociaal achteruitglijden, ten gevolge van een noodlottig zwaar ingekrompen bestedingsvermogen. Dit met alle kwade gevolgen voor de verdere ontwikkeling van het gezin. Wij geven nog nader een voorbeeldberekening gebaseerd op een overbruggingsperiode van 5 jaren (uiteraard zijn ook langere periodes te nemen).

Ad b) De inkomsten

Het gaat hierbij om de gezinsinkomsten, bij een vroegtijdig overlijden, invaliditeit of ouderdom, vanuit bronnen geïllustreerd in het onderstaande 'drielagen'-systeem.

Inkomsten in het 'drielagen'-systeem:

- 1ste laag: Vanuit de overheidsregelingen (AOW, AWW, WIA, gericht op een minimaal bestaansniveau);
- 2de laag: Vanuit een eventuele aanvullende Werkgever/Werknemers-regeling (Employee benefits zoals pensioen/ongevallen/invaliditeitsverzekeringen);
- 3de laag: Vanuit een eventuele 'eigen' regeling (verzekering, sparen, beleggen) in de privésfeer.

Stap 2: Het samenstellen van de 'passende' levensverzekeringscombinatie.

Het salderen van de begrote uitgaven en inkomsten levert de idealiter te verzekeren kapitalen. Onderstaand volgt een salderingsvoorbeeld (voor Curaçao) van de uitgaven en contant gemaakte spaardoelen bij een welstandsbehoud begroot op vijf jaar, en de inkomsten uit het 'drielagen'-stelsel (eveneens berekend over vijf jaar.). De betrokkene in dit geval heeft géén privé aanvulling (3e laag) geregeld. Het overzicht vermeldt ook mogelijke oudedagsbestedingswensen.

Kort leven / Invaliditeit Uitkering benodigd bij overlijden vóór leeftijd 65 jaar		Lang leven Uitkering (*) op leeftijd 65 jaar (aan te wenden voor o.a. de onderstaande doeleinden):	
'Clean up' fund:	ANG ¹⁾ 60.000,00	Aanvulling AOV (SVB-reg.)	
'Emergency' fund:	ANG 42.000,00	Aanvulling AWW (SVB-reg.)	
'Protection standard of Living'-fund (5 jaarsperiode):	ANG 283.000,00	Aanvulling WG/WN-regeling	
'Saving Objectives' fund:	ANG 65.000,00	Ouderdoms- / partnerpensioen	
<hr/>		Besteding aan oudedag-spaardoelinden / -behoeftes:	
Totaal benodigd:	ANG 450.000,00	= Aanpassing woning	
<hr/>		= Verrijkende cursussen	
Inkomen (totaal 5 jaren.) bij overlijden kostwinnaar:		= Reizen / hobby's	
Weduwen- en Wezenpensioen SVB-regeling (1 ^e laag):	ANG 42.000,00 (-/-)	= Giften (klein)kinderen	
Weduwen- en Wezenpensioen WG/WN-regeling (2 ^e laag):	ANG 68.000,00 (-/-)	= Verzorgingshulp aan huis	
Nabestaandenuitkering uit eigen privé regeling (3 ^e laag)	ANG 0,00 (-/-)	= Aanschaf hulpmiddelen	
		= Verzorgingstehuis (in later stadium ouderdom)	
<hr/>			
Saldo, privé te verzekeren	ANG 450.000,00	↔	Privé verzekerd bedrag (*) ANG 450.000,00

1) 1 ANG is ca 0,5 EUR

LFP VOOR ACTUARISSEN

Alhoewel LFP tot de dagelijks praktijk behoort van financiële adviseurs, betekent dit niet dat het geen toegevoegde waarde heeft voor de actuaar om zich in deze materie te verdiepen. Het klassieke verzekeringsmodel waarin een eventueel verlies op kosten en technische grondslagen (sterfte en AO) teniet wordt gedaan door winst op beleggingen is sinds de crisis van 2008 niet meer houdbaar gebleken. Verzekeraars dienen zich daardoor veel meer te focussen op hun core specialiteit: niet zozeer beleggen, maar het aanbieden van verzekeringsproducten met voldoende risicopremie, dat wil zeggen waarbij de klant bereid is om extra premie te betalen voor het mitigeren van zijn risico's.

De veranderende arbeidsmarkt waarbij steeds meer zzp'ers actief zijn, biedt ook kansen om op individuele basis productoplossingen aan te bieden. Het concept van de verzorgingsstaat die 'van de wieg tot het graf' zekerheden biedt, is steeds minder van toepassing zodat consumenten steeds meer hun eigen verantwoordelijkheid en keuzes dienen te maken. FLP kan consumenten helpen om tijdig bewust te

worden van veranderingen in hun leefomstandigheden zodat zij de risico's tijdig kunnen managen.

Om dit soort producten te kunnen aanbieden dient ook de actuaar in staat te zijn om de behoefte van klanten te begrijpen en producten of productcombinaties aan te kunnen bieden die in deze behoeften kunnen voorzien. Het opnemen van LFP in het actuariële curriculum zou daarom veel toegevoegde waarde voor de actuaar kunnen creëren. ■